

Redevoering over het teekenen naar het leevend menschbeeld, gedaan den 6den December 1769

<https://hdl.handle.net/1874/191917>

III.
REDEVOERING
OVER HET
TEEKENEN
NAAR HET
LEEVEND
MENSCHBEELD,

gedaan den 6^{den} December 1769

DOOR
JACOBUS BUYS.

REDEVOERING
 OVER HET
 TEEKENEN
 NAAR HET
 LEEVEN D
 MENSCHBEELD.

In myne Redevoeringe over het naarteekenen van de Antieke Beelden heb ik my byzonderlyk toegelegd om te bewyzen, dat deeze Beelden in schoonheid en evenredigheid de Natuur verre overtreffen, waarom ik ook den Leerling het naarteekenen deezer Beelden wel ernstig heb aangepreezen; doch deeze myne aanpryzingen, en alle diergelyke, die men alom, by de verstandigste Schryvers over de Schilderkunst, ontmoet, gevoegd by de algemeene agting, welke de oordeelkundigste Schilders en Teekenaars voor de schoonste der overgebleevene Antieke Beelden altoos gehad hebben, en de Voorbeelden der bekwaamste Kunstenaars, die hunnen roem aan de naarvolging derzelve verschuldigd zyn, zouden sommigen ligtlyk kunnen misleiden, en doen twyffelen aan de noodzaaklykheid van het teekenen naar het leevend Menschbeeld; en dewyl het een beweezene zaak is, dat geen Menschlyk Ligchaam, in schoonheid en evenredigheid, eenigzins by deeze Beelden kan vergeleken worden, mogt men somtyds daar uit

roekloos oordeelen, dat iemand bekwaamer tot de Teekenkunst kan worden door het naarteekenen der Antieke Beelden, dan door het naarteekenen der Natuur, die zekerlyk, ten opzichte der schoonheid en evenredigheid, verre beneden deeze Beelden moet gesteld worden; doch, in dit te stellen, zou men zich alzoowel bedriegen, als in te denken, dat het der Kunste genoeg zoude zyn, de Natuur met alle haare onevenredigheden getrouwlyk te volgen. Niettemin is en blyft echter de Natuur het waare voorwerp der Kunst; en dewyl deeze Beelden in veele opzichten zeer veel van dezelve verschillen, zoo zal men uit dit verschil gemaklyk kunnen afleiden, hoe noodzaaklyk het teekenen naar het leevend Menschbeeld geoeffend moet worden.

Het verschil tuschen deeze Antieke Beelden en de Natuur is, voor den Schilder, ten opzichte van de kleur, al te kennelyk om 'er van te spreken; maar, voor den Teekenaar, bestaat het meest in den Dag en de Schaduw, en is voor onkundigen zo kennelyk niet; waarom ik hetzelve een weinig breedvoerig zal aantoonen.

In het maaken der Beelden hebben de Beeldhouwers veelyds zekere kleinigheden agterwege gelaaten, die echter in de Natuur zyn, en door den Schilder en Teekenaar, hoewel volgens eene goede verkiezing, moeten waargenomen worden; gelyk de Vouwen en Rimpelen der huid, welke op sommige plaatsen, door de beweging in zekere standen ruimer wordende, natuurlyk te voorschyn komen; en, om dat het Menschlyk Ligchaam, in deeze kleine deelen, welke min of meer doorschynend zyn, zulke zwaare en harde schaduwen en slagschaduwen niet heeft als de steen, daarom kunnen ook de Teekenaars, en voornaamlyk de Schilders,

ders, beter dan de Beeldhouwers, dezelve welstandig verbeelden: want in den ondoorschynenden steen veroorzaaken deeze Vrouwen en Rimpelen niet anders dan een onaangename breeking der groote deelen, en benadeelen den welstand door haare al te scherpe schaduwen en slagschaduwen: waarom ook de Werkmeesters der Antieke Beelden dezelve altoos verstandig gemyd hebben.

Ook valt het Licht op alle de deelen van een Beeld overal op dezelfde wyze, als op eene stoffe die overal dezelfde is. Het tegendeel ziet men in de Natuur; want het Licht, op de vleezige deelen vallende, vertoont zich vlakker, eenpaariger, en minder blinkend, de schaduwen zachter, en de reflexiën zo kennelyk niet, door dien de poriën, en het hair, waar mede de huid voorzien is, eene ruwer oppervlakte, en daarom ook een veel smeltender dag en schaduw vertoonen dan de alom gelyke oppervlakte van den steen: en wanneer het Licht op de deelen der Beenderen eenes Menschlyken Ligchaams valt, welke alleenlyk met vel of dunne muskelen bekleed zyn, dan vertoont zich het Licht meer glanzig, en de schaduwen veel kantiger, dan op de vleezige deelen; ook ziet men een meerder of minder blinkend Licht op die deelen, waar over de opperhuid min of meer, door uitrekking, gespannen staat; gelyk ook op de peesachtige deelen, als dezelve door het vel hunne werking zichtbaar vertoonen.

Uit al dit bygebragte blykt, welk een groot verschil 'er is tusschen de Beelden en de Natuur; byzonderlyk, ten opzichte van den Dag en de Schaduwen, zonder dat het noodig zyn zal te spreken van al te zichtbaare verschillendheden, gelyk van het hair, van de oogen, de wenkbrauwen, de

nagelen, enz. of van de vlakken welke de tyd op den steen veroorzaakt, en voornaamlyk op de Pleisterbeelden, die daar door in de holligheden lichter worden dan op de hoogten, en dus recht het tegendeel der Natuur vertoonen, welke ook in haare beweeginge telkens verandering van werkende of tegen elkander zwellende muskelen zien laat; onmogelyk voor den leerling uit de Antieke Beelden te leeren.

Als men dit alles overweegt, moet men overtuigd zyn, dat het Teekenen naar het leevend Menschbeeld den Leerling ten uitersten noodzaaklyk is; door dien de Beelden, by de Natuur vergeleken, voor hem in zeerveele opzichten gebreklyk, en hem verder ter vordering van geen' dienst zyn, als om uit dezelve het schoone en het evenredige te leeren kennen: en omdat de evenredigheden van het Menschbeeld, in de schetse, en in den omtrek, ten eersten en in het begin al moeten gebragt worden, daarom moet ook de Leerling het evenredige uit de Antieke Beelden eerst geleerd hebben, zal hy vervolgens overgaan tot het teekenen naar het leeven; om dus te leeren, het natuurlyke by het schoone te voegen, opdat hy eindelyk in staat geraake, om, volgens zyne vermogens, een naarvolger te worden van het schoone der Natuur; welke de hoogste trap der Kunst mag genoemd worden.

Om nu het Teekenen naar het leevend Menschbeeld, in de Academiën der Teekenkunst gemeenlyk het Model genaamd, den Leerling ter meeste vordering te doen zyn, agt ik noodig, in de eerste plaats, aan te wyzen, welke Standen van het Model de bekwaamste en nuttigste voor hem zyn, om naar te teekenen: voorts, welke Lesfen, met op-

opzicht tot dit Teekenen, het dienstigst aan den Leerling door den Meester kunnen gegeven worden: en, eindelyk, welke Voorbeelden de Leerling myden, en welke hy volgen moet, opdat hy hier in het rechte spoor houde, en voor den dwaalweg behoed blyve.

Men heeft by ondervinding gezien, dat het wel stellen van het Model veel toebrenge tot het wel teekenen: zulks is duidelyk gebleken aan de Teekeningen, die, in deeze Academie, ter verkryginge der Pryzen, jaarlyks zyn ingeleverd; in welke men gevonden heeft, dat sommige beelden genoegzaam door alle de Teekenaars beter dan alle hunne andere geteekend waren: hetgeen men niet wel kan toeschryven aan een vermogen van kunst, 't welk, juist op een' en denzelfden tyd, by de meeste Teekenaars, meerder te vinden zou zyn dan op andere tyden, zo de Stand van het Model, by onderzoek eenvoudig en gemaklyk bevonden, daar van de oorzaak niet geweest ware.

Zo nu de eenvoudige en gemaklyke Standen het best door den Leerling kunnen naargeteekend worden, om dat het Model, zonder groote veranderinge, dezelve langst achtereen kan uithouden, laaten dan de geenen, welke het Model stellen, zich bevytigen, om ten minsten de helft der Standen te stellen ten dienst der Leerlingen, waar toe de eenvoudige Standbeelden der Antieken de beste voorbeelden kunnen uitleveren: of, zo men al eenige andere Standen hier toe verkiezen mogt, zal het voorbeeld van den Schilder *Barotius* in het stellen wel het beste zyn, die altoorens zelve in den Stand, welken hy verkoos, gestaan hebbende, en met zichzelve raadplegende over de moeilyk-

heid of gemaklykheid der Actië , daar naar het Model stelde , en als dan nog aan hetzelfde vroeg , of 'er ook eenige moeilykheid in was , die hy dan nogmaals trachtte te verbeteren , zo het den welstand niet benadeelde.

Want ten welken einde zal men juist geweldige Standen verkiezen te stellen , als men dezelve niet noodzaaklyk van doen heeft , daarze , niet alleen den nog zwakken Leerling , maar zelfs ook de reeds vergevorderden , van geen nut zyn , zo ten opzichte van den tyd , die door het menigvuldig rusten van het Model aanmerkelyk verkort wordt , als ook ten opzichte van de geduurige verandering der Leden en Muskelen : want het gebeurt wel eens , dat een vooruitstootende Arm , dien men in het stellen door hulpmiddelen te gemoet komt , door de vermoeijing van het Model , die zich van deeze hulpmiddelen bedient om zich op te houden , verandert in een' trekkenden , als wanneer de rechttegestelde Muskelen in werking komen : waar door een Teekenaar , die niet volkomen derzelve werking verstaat , geheel in de war gebragt wordt.

De beste Standen , die men ten algemeenen nutte voor den Leerling verkiezen kan , zyn zekerlyk die , welke naar de eenvoudige Standbeelden der Antieken gesteld worden , en byzonderlyk naar die Standbeelden , waar mede de gestalte van het Model de meeste overeenkomst heeft.

By voorbeeld , zo de gestalte van het Model het meeste overeenkomt met die van den Apollo , of met eenig ander Antiek Beeld , zo zal de Leerling , als deeze Standen in den beginne voor hem gesteld worden , hier door leeren , welke deelen het Model heeft , die van het evenredige afwyken ; deeze deelen zullen zich ten eersten aan hem ontdek-

dekken, om dat hy de Antieke Beelden zoo menigmaalen heeft naargeteekend; en hy zal deeze gebrekkige deelen, door de gemaklyke vergelykingen, die hy dan van de Natuur met het Antiek maaken kan, ongevoelig door den tyd leeren verbeteren.

Al wat ik, tot hier toe, over het stellen van het Model gezegd heb, betreft alleen de Standen, welke den Leerling het dienstigst kunnen zyn; doch wat tot het welfstellen van dezelve vereischt wordt, zal ik voorby gaan, als zynde, voor het tegenwoordige, buiten myn bestek, dat my bepaalt tot de Lessen, welke een Meester zynen Leerling van trap tot trap geeven moet, vooronderstellende, dat deeze Leerling nu, door het naarteekenen der Antieken zoover gevorderd is, dat de Meester hem in staat oordeele, om, op de Academie, naar het naakte Leeven te kunnen teekenen.

Men kan den Leerling, in de Academie komende om te teekenen, geen onderrichting geeven, in het verkiezen van een bekwaame plaats, omdat hy zich vergenoegen moet met de plaatsen, welke openblyven, waar van de naaste by het licht doorgaands de beste zyn, omdat de standen meesttyds recht tegenover de middenste zitplaatsen des halven krings gesteld worden, welke halve kring, en deszelfs onderste en bovenste zitplaatsen, ook den afstand bepaalen op iets min of meer dan twaalf voeten van het Model: zoodat de Leerling, niet veel met het verkiezen van een goede plaats, en niets met het neemen van een' bekwaamen afstand, te doen hebbende, zyn beurt van plaatsneeming afwacht, en, die gekomen zynde, zitten gaat; hebbende altoorens teekenenpen- nen, papier, en wat hy meer nodig hebben moge,

in gereedheid gebragt, om ten eersten te beginnen, want in het begin dient geen tyd verzuimd; het Ligchaam van het Model is dan nog onvermoeid, en deszelfs stand op het allerleevendigst, en dewyl door de vermoeijing de leevendigheid, en het vuur van den stand, al schielyk vervalt, zo moet de Leerling zich bevlytigen, om, zooras als mogelijk is, den stand te schetsen, en, die schets in het begin goed gekregen hebbende, dezelve niet veranderen, alſchoon hy naderhand verandering in den stand van het Model gewaar wierdt.

Maar hoe men hem het vaardig ſchetsen ook aanpryze, als van een groot nut in het teekenen naar het Leeven, zo moet men hem niet te min vermaanen, echter met alle voorzigtigheid te werk te gaan, en den stand met alle opmerkinge eerst te beſchouwen, voor dat hy begint te ſchetsen. Hy moet ook de grootte van het Papier, waar op hy teekenen zal, in agt neemen, en daar op, met oordeel, en zoo wis als hem doenlyk is, eenige afdeelingen maaken van de grootte en van den zwaai van het Beeld, als mede van de ſprongen der uitſtekende leden, opdat alles, op een bevalige wyze, het Papier beſlaa, en hy niet genoodzaakt worde, na het bovenſte wel geſchetst te hebben, het onderſte in te krimpen, of zyn Papier te vergrooten, met een ander ſtuk daar aan te plakken, om het Beeld in eene goede Proportië te kunnen teekenen; want te weinig voorzorg hier omtrent veroorzaakt veeltyds ongeſchikte Teekeningen, die het oog van een' yder, en zelfs van hunnen eigen maaker, altoos moeten miſhaagen.

Na alle deeze voorzorg, moet hy in het ſchetsen byzonderlyk letten op de Proportië, het Evenwigt, en de werkende deelen. Over de Proportië

tië heb ik voorheen reeds gesproken; en over het Evenwigt van eenes Menschen Ligchaam zal het noodig zyn nader, en omftandiger, te fpreken dan tegenwoordig myn voorneemen is. Het zal, by voorraad, den Leerling, tot nog toe, genoeg zyn, te weten, dat in een fttaande Actië de halskuil loodrecht over den rustenden voet komt, of tuffchen de beide voeten, als de zwaarte des Ligchaams op beide de voeten rust; en dat diezelfde loodlyyn nimmer veel ter zyde der voeten, buiten, of agterwaards, vallen kan, zonder dat het Ligchaam, door de Armen, of door iets anders, onderfteund worde. Voorts moet hy letten op de werkende deelen en derzelve Muskelen, waar van hy den omtrek, en de waare gedaante, in het begin al, zoo nauwkeurig als hem mogelyk is, fchetfen moet, omdat deeze deelen, door de vermoeijing, de meeste verandering onderhevig zyn, en het goede deezer omtrek moet hy in het opteekenen zorgvuldig trachten te behouden.

Een goede Schets is de grondflag van eene goede Teekeninge: de vereifchten van deeze beftaan in een' bevalligen zwier van den Stand, in de Evenredigheid, en in de zekerheid, waar mede de Muskelen worden aangewezen. Veelen zyn 'er die met losfe trekken, en een' geestigen toets, eene bevalligheid aan hunne Schetsen weten te geeven, die zy onmagtig zyn in het opteekenen te behouden, waar door het veelyds gebeurt, dat hunne lust verflaauwt, omdat zy zich zelve hoe langer hoe minder voldoen: de reden hier van is, dat men alles aan zoodanigen Schets toevoegt, zonder gebreken te zien, omdat men het Beeld denkbeeldig ziet, daar het in tegendeel, voltooid zynde, voor het denkbeeld niets meer overlaat dan

hetgeen men ziet; hetwelk, door het onvermogen des Teekenaars, niet zonder gebreken weezen kan: dierhalven is het onnoodig, dat men zich toelegge om een' bevalligen trek aan de Schets te geeven; als dezelve maar de reeds genoemde vereischen bezit, dan zal de lust onder het opteekenen aangroeijen; want al die losse trekken, en geestige toetsen eener Schets zyn niets, dewyl dezelve door het opteekenen uitgewischt en ten eenemaal vernietigd worden.

Als nu de schets gemaakt is, dan moet de Leerling, na alvorens de hardigheid der houtskooltrekken verzagt te hebben, tot het opteekenen overgaan, en de verflaauwde schets met rood of zwart kryt naartrekken, en naauwkeurig de waare gedaanten der Muskelen in den omtrek teekenen, zonder dezelve te verzwaaren, of een' anderen trek te geeven dan de Natuur heeft: of, zo de Natuur in sommige deelen gebrekkig is, dan moet hy, volgens de evenredigheden der Antieke Beelden, dit gebrek trachten te verbeteren, en wel volgens die Beelden, welke het meest overeenkomen met de gestalte des Models; en vervolgens in agt neemen het geen ik meermaalen, by myne voorige Redevoeringen, met opzicht tot het opteekenen, reeds gezegd heb; dewyl ik thans niet handele dan over de byzonderheden, die by het Teekenen naar het Leeven moeten waargenomen worden.

Als nu het Beeld omgetrokken, en de schaduw vlak aangelegd zyn, dan moet, tegen den omtrek des Beelds, een Grond gelegd, en de hoogte des Horizonts, met het Oogpunt, aangewezen worden. De Grond achter het Beeld vereischt wel eenige opmerking, want het is niet eveneens, waar

waar men het licht of het donker plaatse: het beste middel om een goede uitwerking te veroorzaken is, het licht en donker, dat men wezenlyk achter het Model ziet, ten naasten by te volgen. Men maake in de Achtergronden wat men wil, als het dient om den welstand te bevorderen, is het goed; doch de Leerling zal beter doen een' eenvoudigen Grond van licht en donker, zonder eenige figuur in denzelven, achter zyn Beeld te maaken: het wint tyd uit, dien hy tot het opmaaken van zyne Teekening ruim noodig heeft. Om de hoogte des Horizonts, en de plaats des Oogpunts, aantewyzen, zal een enkele streep en stip genoeg zyn: dat kan hem dienen om altoos te weten, van welke hoogte en plaats hy op dien tyd het Model gezien heeft; want ik vooronderstel, dat hy reeds van de Perspectief zooveel verstaat, dat hy de nuttigheid daarvan begrypen kan; gelyk mede, hoe de slagschaduw van het Beeld op den grond hier aan moeten beantwoorden.

Wanneer de Leerling, des Woensdags, zyn Beeld zoover gebragt heeft dat hy deszelfs Schaduw, Slagschaduw, en Achtergrond vlak en flauw geteekend, en den Horizont benevens het Oogpunt aangewezen heeft, zoodat het gansche Beeld zich nog als in een mistvertoone, dan moet de Meester hem, in dien tusschentyd, hetzelfde tegens de Antieke Beelden, die het meeste daar naar gelyken, met opzicht tot den omtrek en de evenredigheden, en tegens het Anatomie-Beeld, ten aanzien van de plaatting der Muskelen, doen vergelyken, en hem aantoonen, welke mislagen hy begaan heeft; doch het is niet genoeg, dat de Meester hem enkel de gebreken aanwyze, hy moet hem voornaamlyk ook zeggen de wyze op welke

dezelve kunnen verbeterd worden, en zelfs geene andere hem onder de oogen brengen dan die hy gemaklyk verbeteren, of in het vervolg kan voorkomen; want als men hier omtrent al te fcherp te werk gaat, zal men eerder den Jongeling moedloos maaken, dan dat het hem ter vorderinge strekken zoude: en in deezen misflag vervalt ligtlyk iemand, die gaarne met zyne kundigheden pronkt, zonder in agt te neemen, of de kennis des Leerlings reeds zoo groot zy dat diergelyke Lesfen voor hem verstaanbaar zyn. Wil men dat de onderrichtingen van nut zullen wezen, dan moet men van trap tot trap gaan, en dezelve schikken naar yders vermoegen.

Met deeze verbeterde denkbeelden, die de Leerling door het naarzien der Antieke en Anatomie-Beelden bekomen heeft, keert hy des Saturdays weder, om zyn Beeld naar het Leeven verder optemaaken: dat hy dan ten eersten, terwyl het Model nog onvermoeid is, zyne misflagen, volgens het aanwyzen zynes Meesters, verbeter: vervolgens moet hy, van boven tot onder, de schaduw versterken, en de dagzyde, met wit hoogende, doen ronden, en wel agt geven, dat de Muskelen binnen den omtrek dezelfde verhevenheden hebben als de omtrek zelve: een zaak, die men in den eersten opflag meenen zou dat ligt te begrypen is, maar waar in echter veelyds gedwaald wordt; want meenig een, die wel heeft hooren zeggen, dat een vlakke dag en schaduw aangenaam en welstandig is, teekent de Muskelen binnen den omtrek, en byzonderlyk in den dag, flauw en plat, en, in tegendeel, den omtrek als overlaaden mer hoogten en holligheden; daar alles, zoowel in, als binnen den omtrek,
met

met elkander moet overeenstemmen. Dit gebrek wordt ook geboren uit den lust om in een' kloeke manier, zoo als men het noemt, te teekenen; want een Teekenaar, hier mede ingenomen, zal, volgens de denkbeelden die hy van den Hercules, of eenig ander fors Antiek Beeld, bekomen heeft, de Muskelen in den omtrek verzwaaren, hetwelk zoo ongemaklyk niet is als de Muskelen, binnen den omtrek, daaraan te doen beantwoorden: zo hy hier toe de vereischte kundigheid niet heeft, zal hy deeze Muskelen teekenen zoo als hy dezelve met hunnen dag en schaduw in het Model voor zich ziet: als nu het Model van gefalte meer naar eenen Apollo, of eenen Antinöus, dan naar eenen Hercules, gelykt, hoe kunnen dan deeze deelen met elkanderen overeenstemmen, en een goed geheel uitmaaken? om dit wel te doen, wordt een Meester vereischt die lang naar het Leeven, en zelfs naar onderscheidene Modellen, getekend heeft; die de deelen des Menschlyken Ligchaams, welke verzwaard en niet verzwaard kunnen worden, ten naauwsten kundig is; want de deelen der Beenderen, die enkel met vel en dunne Muskelen bekleed zyn, kunnen niet veel verzwaard worden, maar blyven dezelve, en vertoonen zich, in vleezige Ligchaamen, als zooveele holten, min of meer, naar maate datze door de meest vleezige deelen omringd worden; daarze, in tegendeel, in magere Ligchaamen, als bulten zich voordoen. Deeze Meester moet ook de daging en schaduw kunnen vermeerderen en verminderen zoo als zyn onderwerp vereischt, zonder derzelve natuurlykheid te benadeelen; kortom, hy moet door het gantfche Beeld zoodanige merkteekens van Waarheid weeten te brengen dat kundigen uit het werk niet

niet anders kunnen besluiten, of hy heeft de Natuur gezien zoo als hy dezelve geteekend heeft.

Hier uit begrypt men ligtlyk, dat het den Leerling althans niet te raaden is, zulks te onderneemen; maar dat hy het Model volge zoo als het is, en enkel zich toelegge om te verbeteren hetgeen noodzaaklyk moet verbeterd worden; gelyk voornaamlyk de evenredigheden, waar in de Natuur al veelyds gebrekkig is.

Als hy nu de Schaduwen zynes Beelds overgeteekend, en de Muskelen, in de dagzyde, hunne waare gedaante gegeeven heeft, dan moet hy mede den Achtergrond en de Slagschaduwen versterken daar het noodig is, en een sneller Hoogfel zetten op de dagzyde van die plaatsen, alwaar de huid over het been gespannen staat, of daar een peesachtig gedeelte der Muskelen zich sterk werkende vertoont, welker schaduwen ook wat kantiger geteekend moeten worden.

Dus zyn Beeld genoegzaam voltooid hebbende moet hy aandachtig hetzelfde vergelyken tegens de Natuur, byzonderlyk ten opzichte der groote deelen van Licht en Schaduw, en zien of de natuurlyke vermindering van dien wel waargenomen zy: zo hier aan nog iets ontbreken mogt, dat hy dan het Licht, of de Schaduw, nog wat versterke daar hy ziet dat het noodig is; want dit moet hy leeren zien, omdat dit gedeelte, dat men de Houding noemt, veel van het goede Oog afhangt. In het algemeen kan men zeggen, dat een Beeld groote deelen van Licht en Schaduw moet hebben, die yder op zichzelfs aan elkander verbonden zyn, dat is, dat de groote deelen van Licht door geene kleine schaduwen, nog ook de groote Schaduwen door te veele kleine lichten, gebroken moeten

ten

ten worden; doch een steller moet ook het Model zoodanig stellen, dat het de-groote deelen van Licht en Schaduw vertoone, hetwelk wy veronderstellen dat geschiedt. In deeze algemeene groote deelen van Licht is een gedeelte dat het allerlichtste is, en dit is dat gedeelte, dat den naasten hoek van Licht met ons Oog maakt, en alle de andere verminderen van Licht, naar maate dat deeze hoek verwydert: dus is het ook met de Schaduwen; al wat naar ons toekomt, is het sterkste, en al het overige verflauwt, naar maate dat het van ons afwykt.

Wanneer nu de Teekening door deeze laatste herziening voltooid is, dat de Leerling dan niet schroomde om dezelve te laten zien; dat hy niet hovaardig worde over het pryzen van onkundigen, nog moedloos, wanneer hem de gebreken zyns werks, somtyds met te weinig bescheidenheid, worden onder het oog gebragt: hy hoore het oordeel van een iegelyk, maar hy stelle niets te werk dan de lesfen zyns Meesters: hy verheuge zich nooit over de onbekwaamheid zyner mede Leerlingen, maar hy zy naaryverig over het werk der geenen die hem vooruit zyn: dat hem dit ten spoorflag strekke, op dat hy zyne krachten verdubbele, om hen voorby te streeven: want de naaryver heeft ter kunstvorderinge een groot vermogen.

Het is noodig de leergierige Jongelingen wel degelyk te vermaanen, zich te wachten, van niet ligtlyk hun eigen oordeel te betrouwen over hetgeen hun der naartvolginge waardig schynt; maar datze het oordeel hunnes Meesters hier over raadplegen; want, ligt verlokt wordende door den voorgang van sommigen, die, zonder veel op de even-

evenredigheden der Antiëken , of op de kennis der Anatomie , agt te geeven , zich enkel op eene bevallige Manier van Teekenen toegelegd hebben , zouden zy mogelyk waanen , dat alle die verdrietige naauwkeurigheden , die de Meesters van hun vorderen , als zooveele banden zyn die hen beletten op het kunstspoor vaardig genoeg voort te gaan ; datze meerder zouden vorderen , als zy zich maar beyverden , om met eene losse en bevallige handeling het Model op een' vryen trant naar te bootsen , zonder zich veel te bekommeren met alle die verdrietige evenredigheden der Antiëken , nog met die droefgeestige weetenschap der Anatomie . Het is waar , dat de kundigheid weinig baat , als dezelve door geen geoeffende hand verzeld wordt ; het is ook zeker , dat men zich op eene bevallige Handeling moet toeleggen ; deeze is als het sieraad hetwelk een schoon Ligchaam nog schooner doet schynen ; maar daar aan moet men zich alleen niet overgeeven , en teffens verwaarloozen de allerwezenlykste deelen der Teekenkunst ; want het oogmerk van het maaken van teekeningen , of studiën , naar het leeven , is immers , gelyk yder weet , om daar door te leeren , of om zich in het schilderen daar van te bedienen . Om een Handeling te leeren , behoeft men naar het leeven niet te teekenen : men moet een Handeling magtig zyn , wil men naar den eisch de waare werking der Muskelen , en de beweging der Natuur , naarmolgen : en voorzooverre zodanig een teekening in het schilderen van dienst zal zyn , zoo moet daar in het waare , en de zekerheid , gevonden worden ; want de goede Handeling der teekeninge is in het schilderen van geen' den minsten dienst , maar wel derzelve zekerheid .

Een

Een bevallige Handeling van Teekenen moet zekerlyk niet verwaarloosd worden; men mag daartoe den Leerling ook wel aanpryzen de Handeling die gevonden wordt in de Printen, welke door een bekwaame hand, in de manier van teekeningen, als met rood of zwart kryt geteekend, vervaardigd zyn naar de teekeningen van de beste der tegenwoordige Fransche Schilders; maar dat men, in dezelve den Leerling aantepryzen, ook niet verder gaa dan met opzicht op derzelver bevallige Handeling, welke genoegzaam al de verdienste van dezelve uitmaaken; want vergelykt men derzelver omtrekken en evenredigheden tegens die der Antieke Beelden, of tegens die der Natuur zelve, men zal ligtlyk ontdekken, datze verre daar van afwyken. Ik twyffel niet, of een zoodanige onbevooroordeelde vergelyking van Kunstkenners zal de waarheid van myn zeggen volkomen bevestigen.

Dat men dan deeze Printen den Leerling niet hooger doe agten dan dezelve verdienen, opdat hy niet misleid worde door de bevalligheid deezer denkbeeldige figuren; want het zyn de Antieke Beelden, en het is de Natuur, waaraan men toetsen moet, of een Beeld goed is; en die daar van afwyken, slaan ongelukkiglyk den dwaalweg der Kunst in: gelyk ook die geene doen die, gesteld op eene ydele eer van alles vaardiger te kunnen doen dan anderen, zich daar aan zoodanig overgeeven, datze niets dan luchtige, hoewel meesterachtige, doch echter onvolkomene Teekeningen, kunnen voor den dag brengen, daar het nochtans zeker is, dat alles zyn' behoorelyken tyd vereischt; en wat binnen geen' behoorelyken tyd vervaardigd wordt, daaraan moet ook gevolgelyk de vereischte volkomenheid ontbreken: zoodanig eene Teekening kan

kan wel eenige vonken van het vuur van vernuft vertoonen, maar het gezonde oordeel kan nooit toestaan dat daarom de vereischte volkomenheid ontbreken mag. Dat de Leerlingen dan liever den behoorelyken tyd aan hun werk besteeden, en met aandacht en oplettendheid hunne Teekeningen vervaardigen: als dezelve voltooid zyn zal niemand kunnen zien, hoeveel tyd daar aan besteed is: ook zal nooit het werk daar naar beoordeeld worden, maar wel naar deszelfs verdiensten: aan den anderen kant moet ook eene pynlyke uitvoerigheid vermyd worden, die de hand te rug houdt, de aandacht verzwakt, en waaraan de vereischte leevendigheid van geest ontbreekt.

Het midden tusfchen deeze twee uiterften is dan den Jongelingen aantepryzen, gelyk ook het aanhoudend teekenen naar het Leeven: want hoe verre men in de Kunst ook komen mag, zoo is het evenwel niet mogelyk, dat ons geheugen alle de onderscheidene byzonderheden kan bewaaren, die het leeven, in zo veelerleie ftanden en draaijingen, uitlevert. De grootfte Meesters hebben altoos zeer veel werk van het teekenen naar het Leeven gemaakt, gelyk *Raphaël*, en andere vermaarde Mannen, welke geduurig, onder het teekenen hunner Beelden, met de Natuur geraadpleegd, en dezelve befchouwd hebben als het waare voorwerp hunner naarvolginge; verbeterende alleen de gebreken, volgens de voorbeelden der Antieke Beelden, welker evenredige fchoonheden zy nauwkeurig onderzocht hadden. Op deeze wyze te werk gaande hadden zy het waare doelwit der Kunst getroffen, waarvan die geene afwyken, die zich verbeelden dat een Kunstenaar de Natuur, zoo als dezelve zich vertoont, getrouwlyk moet naarvolgen:

gen: hoewel, zo dit volgens een goede verkiezing geschiedt, is het nog beter dan zich van de Natuur te verwyderen, om, gelyk *Mantegna*, *Poussin*, en anderen, alleen het schoone der Antieke Beelden te volgen: en echter is deezee dwaaling nog te verkiezen voor die der meeste tegenwoordige Kunstenaars in Frankryk, welke, gelyk ik gezegd heb, het eenvoudige Natuurlyke zoowel als het geregelde Antieke verlaaten, om denkbeeldige figuren met eene bevallige behandeling te teekenen: en dewyl het zelden deezen dwaalgeesten der Kunst aan vernuft ontbreekt, zoo heeft ook hun werk doorgaands iet aangenaams, waar mede veele onkundige beminnaars der Kunst zoodanig zyn ingenomen, datze alles veragten, waarin dat kenbaar oppervlakkig merkteken van een' weligen en losbandigen geest ontbreekt.

Vermydt dan, ô Jongelingen, dit bedriegelyk denkbeeldig teekenen der Franschen, alschoon GYL. hunne bevalligheid wel moogt naarvolgen: laat u ook niet vervoeren door het schoone en evenredige der Antieke Beelden, zoodanig, dat gy het natuurlyke van het leeven daarom zoudt verwaarloozen; maar volgt liever het voorbeeld van *Rapbaël*, en van andere beroemde Kunstenaars, welke naar de Natuur, volgens de Evenredigheden der Antieken, geteekend hebben. Bevllytigt u dan om dit gedeelte der kunst magtig te worden; want hier in zyn onze Nederlanders doorgaands minder geweest dan de Italiaanen, daarze anders altoos, en genoegzaam boven alle andere Natiën, hebben uitgemunt in het verbeelden der eenvoudige Natuur, in een levendig en kragtig Coloriet, en, voornaamlyk, in eene grondige kennis van het Licht en Bruin, en in de Penceel-behandeling

Tracht

Tracht dan deezen roem der Nederlandsche Kunstenaars te vergrooten, met by alle deeze voornaame deelen der Schilderkunst te voegen het verhevene der Teekenkunst; waar toe thans meer gelegenheid is dan wel voorheen; want GYL. wordt daar toe aangemoedigd door de byzondere eere, welke de Edelsten en Aanzienlyksten deezer Stad deeze Teeken-Academie aandoen; en, voornaamlyk, wordt GYL. daar toe in staat gesteld door de zorg die onze waardige *Hoofd-Directeur, de Ed. Groot Achtb. Heer en Mr. Willem Huighens, Burgemeester deezer Stad*, alleszins aanwendt tot de verbetering en bloei van dit Oefenschool. Dat dan ULder kunstyver aan zyne vaderlyke zorgvuldigheid behoorelyk beantwoorde, opdat hy, onder zyne bescherming, uit deeze Academie Meesters moge zien voortkomen, die de Agting der Nakomelingen in de volgende Eeuwen verdienen mogen.

Ik heb gedaan.